

Overheid ontmoedigde het protest rondom NSS-top

Het is een ontwikkeling die al langer gaande is, maar werd door de grootschalige beveiligingsoperatie rondom de Nuclear Security Summit (NSS) op 24 en 25 maart 2014 in Den Haag onderstreept. Protestgeluiden werden door extreme beperkingen bij voorbaat het zwijgen opgelegd, omwille van 'Nederland, internationaal evenementenland'.

Bijeenkomsten van weinig democratische instituten als de World Trade Organization (WTO), G8 en EU vormen al jaren aanleiding voor protest. Tienduizenden demonstreerden tegen de WTO in 1999 (Seattle, VS) en 2000 (Praag, Tsjechië). Ook tegen de G7, G8 en G20 werd op grote schaal gedemonstreerd. De ondemocratische Europese Commissie en de rest van de EU brachten jarenlang honderdduizenden burgers op de been in Amsterdam, Barcelona, Göteborg, Keulen en andere Europese steden. Door deze ervaringen hebben de politici zich nog verder teruggetrokken in hun ivoren torens en is het protest afgenomen als gevolg van exorbitante veiligheidsmaatregelen.

Wie voorafgaand de internationale nucleaire wereldtop in Den Haag, een bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders met als doel het nucleair terrorisme te bestrijden, de genomen veiligheidsmaatregelen rond in ogenschouw nam, zal snel de conclusie hebben getrokken dat het onaantrekkelijk en ondoenlijk was de straat op te gaan met een spandoek. Er was niet enkel sprake van een enorme overmacht aan ordehandhavers - 3.000 militairen, 4.000 militaire politie en 13.000 agenten en personeel van diverse inlichtingendiensten – ook de inperking van het recht op vrijheid van meningsuiting en openbare manifestatie was vergaand.

Opgaande veiligheidslijn

In 1997, ten tijde van de ondertekening van het verdrag van Amsterdam, was een groot deel van de stad 'verboden' terrein voor demonstranten. Toch bleek het centrum niet zodanig afgezet dat protesteren dichtbij de vergaderruimtes geheel onmogelijk was. Dit is in de loop der jaren drastisch gewijzigd. Tijdens de abdicatie op 30 april 2013 In Amsterdam was het verboden te demonstreren buiten speciale demonstratievakken die de burgemeester had aangewezen. Bij protesten van extreem-rechts proberen burgemeesters al jaren het protest te verplaatsen naar industrieterreinen of afgelegen locaties.

Tijdens de Nuclear Security Summit was Den Haag veranderd in politiezones met buurten die volledig waren afgesloten voor het publiek. Gedeelten van de stad veranderden in sperzones met verregaande bevoegdheden voor veiligheidsdiensten en zelfs in andere delen van de stad werden burgers beperkingen opgelegd. Het bleef niet bij Den Haag, ook de snelweg van en naar Schiphol veranderde in een bezettingszone. Op defensieforum.nl vatte gebruiker Ros op 25 januari 2014 de situatie pakkend samen: 'Er zal ongetwijfeld worden gedemonstreerd door een aantal tegenstanders van kernwapens en waarschijnlijk tegen de aanwezigheid van sommige wereldleiders. Ergens op een grasveldje, kilometers verwijderd van de World Forum.'

Toverwoorden die door de autoriteiten bij dit soort bijeenkomsten en evenementen van politici en de elite worden gebezigd, zijn steevast 'terroristen' en 'links extremisten' die geweld niet zouden schuwen. Veel politici daarentegen die op de NSS bijeen kwamen, hebben een twijfelachtige staat van dienst als het om mensenrechten gaat. Van de 53 aanwezige landen waren minimaal twintig leiders (Algerije, Armenië, Azerbeidzjan, China, Egypte, Gabon, Georgië, Indonesië, Israël, Jordanië, Kazachstan, Marokko, Nigeria, Pakistan, Russische Federatie, Saoedi-Arabië, Singapore, Verenigde Arabische Emiraten, VS en Vietnam) present die regelmatig in mensenrechten-jaarverslagen van Human Rights Watch en Amnesty International voorkomen.

Marketing

Het houden van NSS 2014 was voor Nederland vooral een prestigekwestie. De overheid wilde de wereld laten zien dat het in staat is op vlekkeloze wijze een dergelijke grotesk evenement in een stad als Den Haag te organiseren. De overheid verwoordt deze vorm van marketing in de doelstelling van de *'Contourennota tegenhouden'*, samengesteld door de KLPD en de Koninklijk Marechaussee als volgt: *'De NSS [...] heeft consequenties voor een groot deel van Nederland. Voor de veiligheid van het congres zal een groot aantal maatregelen worden ingezet - er wordt gestreefd naar een waardig, veilig en ongestoord verloop van de NSS 2014, waarbij Nederland een goed gastheer wil zijn voor alle deelnemers aan de NSS 2014, inclusief media en waarmee Nederland aantoont hoogwaardige en grootschalige conferenties op een uitstekende wijze te kunnen organiseren.'*

Nederland moest aantonen dat zij een evenement *'waardig, veilig en ongestoord'* kan organiseren. De deelnemers aan de top zijn onder meer afkomstig uit eerder genoemde regimes waar men het niet zo nauw neemt met de mensenrechten. Die mogen niet gestoord worden in hun

werk door mensen die protesteren, daarom heet de nota ook eufemistisch '*tegenhouden*'. *Blauw*, het vakblad voor de politie, is daar ook helder over. In het nummer van februari 2014 staan twee artikelen over de NSS en de 'special' opent met een foto waarop enkele van de deelnemers prijken, waaronder die van China en Kazachstan.

Ook de Nederlandse hoofdonderhandelaar Piet de Klerk erkende het marketing-karakter van de top in februari 2014 toen hij ten aanzien van de verzamelde pers stelde dat "de formules van topconferenties over nucleaire beveiliging, waarvan de aanstaande NSS in Den Haag er een is, uitgewerkt raakt." De Klerk en de Nederlandse regering waren teleurgesteld dat deze top niet de laatste was in een reeks, omdat de Amerikanen in 2016 nog een vierde en afsluitende NSS-top willen organiseren.

Dat topconferenties na drie bijeenkomsten al niet langer efficiënt zijn, heeft ook te maken met het veranderende geopolitieke klimaat van vorig jaar, dat in de loop van het jaar nog verder zou worden verstoord door de oorlog in Oekraïne. Het nut van dit soort internationale politieke bijeenkomsten is op zijn zachtst gezegd twijfelachtig. Waarom dan toch Nederland veranderen in een groot sfergebied? Dat is niet bepaald uitsluitend een marketing exercitie.

Naast de marketing van Nederland als organisator van een internationaal evenement en het gladstrijken van bilaterale onenigheden, is het een uitgelezen kans voor het veiligheidsapparaat om zijn spierballen te tonen en de samenwerking tussen de verschillende diensten te verbeteren. NSS 2014 was eigenlijk een uit de kluiten gewassen 'operatie Ochtendgluren' (grootschalige verkeerscontroles, red.) op de Nederlandse snelwegen. Naast fysiek overwicht door met honderden (ochtendgluren) of duizenden (NSS) agenten de straat op te gaan, laat het beveiligingsapparaat zien waartoe het in staat is.

Juridisch niemandsland

Daarnaast werd er rond de NSS-top een soort juridisch niemandsland gecreëerd, met verregaande bevoegdheden voor de verschillende diensten. Bij Ochtendgluren ging het om het koppelen van allerlei bestanden en diensten die, door parallel te werken, eenvoudigweg informatie konden delen. Naast het maken van inbreuk op de rechten van onschuldige burgers in de vorm van preventief fouilleren, identiteitscontrole en andere maatregelen. Rond de NSS werd preventief fouilleren niet enkel tijdens de dagen van de top toegepast. Gedurende de gehele maand maart mocht de politie in 'veiligheidsrisicogebieden' in en rond Den Haag zich op die manier uitleven.

Daarnaast werd ook de identificatieplicht opgerekt. De *Notitie Toepassing WID* van het College van Procureurs-Generaal maakt duidelijk dat de politie opdracht heeft gekregen om te letten op afwijkend gedrag van mensen tijdens de NSS. Wat volgens de overheid 'afwijkend' is, wordt geweigerd als Buro J&J hierom vraagt via de Wob: *'Uit deze notitie volgt dat de politie tijdens de NSS personen wil gaan aanspreken die afwijkend gedrag vertonen. Indien het gesprek daartoe aanleiding geeft, zal de politie in het kader van de uitvoering van de politietaak de inzage in hun identiteitsbewijs vorderen. Uit het document zijn alle gegevens verwijderd die inzicht geven in de door de politie gebruikte indicatoren voor afwijkend gedrag. Deze gegevens geven inzicht in de werkwijzen en tactieken en/of strategieën bij dergelijk grootschalig optreden van de politie.'*

De hoofden van het Openbaar Ministerie moeten wel erkennen dat de politie niet zomaar iedereen 'zonder reden om inzage in hun identiteitsbewijs mag worden gevraagd. Een vordering tot inzage mag niet louter worden gebaseerd op het uiterlijk van de betrokkene, zijn huidskleur of zijn afkomst.' Daarvoor in de plaats verwijzen de overheidsfunctionarissen naar afwijkend gedrag, al wordt dat niet in de notitie vermeld. *'Het gedrag van de betrokkene of de plaats waar hij zich bevindt kan wel aanleiding geven voor een vordering.'*

Naast het preventief fouilleren en identiteitscontroles konden mensen ook worden ondervraagd vanwege het feit dat in de betreffende gebieden sprake was van terrorismewetgeving, vertelde de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) Dick Schoof, eindverantwoordelijke voor de top, trots. Het was de eerste keer dat de overheid terrorismewetgeving voor een blijkbaar overbodige bijeenkomst uit de kast trok.

Nationaal logistiek concept

De marketing van Nederland als organisator van politieke evenementen en de NSS oefening voor politie, leger en andere diensten, komt ook terug in *Blauw* [februari 2014]. In een van de artikelen vertelt Jan van Loosbroek, een van de commandanten Ondersteuning tijdens de NSS, over de oefening voor politie en leger: *'Na bijna twintig jaar regionale politie moeten we op dat punt toch echt het wiel weer uitvinden. Er is geen landelijk draaiboek voor een dergelijke nationale logistieke operatie. We proberen gedurende deze operatie een nationaal logistiek concept te ontwikkelen, dat een volgende keer weer te gebruiken is. Denk aan Koningsdag of aan de Tour de France die volgend jaar in Utrecht start.'*

Van Loosbroek vervolgt: *'Je kunt stellen dat de NSS sterk richting geeft aan de vorming van de nationale politie, het is een katalysator die we optimaal proberen te benutten. We hebben dit soort evenementen altijd per regiokorps georganiseerd.'* Die logistieke organisatie heeft niet alleen met terrorisme te maken: *'Los van iedere mogelijke terreurdreiging - zoveel belangrijke staatshoofden op een locatie vormen een interessant doelwit – zullen ook belangengroepen de top aangrijpen om aandacht te vragen voor hun zaak.'*

Van Loenhout is duidelijk over de mogelijkheden voor mensen om hun protestgeluid te laten horen: *'Die ruimte wordt geboden, maar wel volgens de geldende regels rondom dit evenement.'* Niet het grondrecht om te gaan demonstreren is geldig in het sfergebied NSS, maar de staat bepaalt wie, waar, wanneer zijn stem mag laten horen.

Niet enkel de 'terroristen' waren aanjager van de veiligheidsmaatregelen rondom de top. Ook de volgens NCTV-chef Schoof in aantocht zijnde "agressieve of radicale anti-globalisten" zetten de deur open voor het sluiten van de grenzen. In de media hoefde terreurambtenaar Schoof geen uitleg te geven over geluiden die betrekking hebben op de komst van die levensgevaarlijke demonstranten. Sinds het Verdrag van Nice, Frankrijk 2001, is het gebruikelijk dat lidstaten van de Unie het Schengenverdrag tijdelijk opschorten om grenscontroles mogelijk te maken. Dit gebeurt naast politieke bijeenkomsten ook bij grote sportevenementen als het Europees kampioenschap voetbal.

Schoof stelt dat er "gecontroleerd wordt waar wij denken dat het nodig is om mensen tegen te houden." Dat 'denken dat het nodig is' heeft met profilering, lijsten en vooroordelen te maken, afwijkend gedrag eigenlijk. In 'U bent tegen dus u bent verdacht' (Buro Jansen & Janssen 2009) wordt het verhaal beschreven van mensen die in 2007 wilden demonstreren tegen de G8 in Heiligendamm, Duitsland. De demonstranten werden aan de grens met Duitsland tegengehouden en teruggestuurd. Zij bleken te worden vermeld op een lijst van demonstranten die de Nederlandse politie aan de Duitsers had gegeven. Een lijst van personen die eerder dat jaar waren aangehouden voor groepsgewijs fietsen op de openbare weg was voldoende reden om de personen aan te merken als leden van de 'agressieve of radicale anti-globalisten'.

Potentieel groot risico

Niet alleen de 'rellende' demonstranten vormden een gevaar, volgens het College van procureurs-generaal zijn demonstraties *an sich* een

'*potentieel groot risico*'. In het document met als onderwerp 'Strafrechtelijke afhandeling van openbare-orde-incidenten rond demonstraties' stelt het college dat '*demonstraties in potentie een relatief groot risico met zich mee brengen op verstoring van de openbare orde*.' Wat volgt is een eindeloze rij aan mogelijkheden om demonstraties en uitingen van vrijheid van meningsuiting in te perken en aan te pakken. De houding van het college ten aanzien van demonstraties vloeide voort uit het beleid ten aanzien van ideologische misdaad van het landelijk parket (zie *Politieke politie in Nederland*, Buro Jansen & Janssen 2010).

Inlichtingen over de komst van rellende demonstranten waren er in het geheel niet, maar de veiligheidstroepen voor Den Haag werden door het *Journal* [23-01-14] voorverwarmd voor een veldslag met '*honderden extreemlinkse demonstranten uit Duitsland en andere landen*'. Volgens de NOS zouden '*foto's van het zogenoemde Zwarte Blok onder agenten worden verspreid met de mededeling dat de betrokken personen slechts vier uur van Den Haag wonen*.' Of dit informatie is die de NOS van individuele agenten heeft ontvangen, of dat de betreffende redacteur deze opruiende tekst uit zijn duim heeft gezogen, wordt niet duidelijk uit het bericht. Het lijkt erop dat er door politie een groep van enkele tientallen Nederlandse personen in de gaten is gehouden. Dit project zou codenaam DHNS hebben en meldingen over de personen werden aangeduid als amazone-melding. Onduidelijk wat de Duitse foto's en namen waren.

Het doel van de publicatie door de NOS en andere media lijkt op intimidatie van niet nader aangeduide personen, waarvan ook onduidelijk is of ze zich ergens schuldig aan hebben gemaakt. De NOS baseerde zich op informatie van de politie en inlichtingendiensten, maar nuanceerde de storm aan het eind van hetzelfde bericht. '*In Nederland is extreemlinks minder groot en goed georganiseerd dan in bijvoorbeeld Duitsland. Maar in Den Haag zijn volgens de inlichtingendiensten wel enkele tientallen linkse actievoerders gelinkt aan het Zwarte Blok*.'

Het Zwarte Blok komt ook terug in een uitzending van *EenVandaag* [27-01-14]. Het tv-programma interviewt daarin oud-hoofdcommissaris Joop van Riessen over de Eurotop van 1997. 'Hoe kijkt hij terug en wat zijn de parallellen met de mega-operatie van de Nucleaire Top? Hoe leidt je een ontmoeting van wereldleiders met een hoog risicoprofiel in goede banen, midden in een drukbevolkte stad? Ook nu nemen de autoriteiten voorzorgsmaatregelen om ordeverstoringen door activisten – onder andere van het beruchte 'Zwarte Blok' - te voorkomen', aldus *EenVandaag*. De media zijn paraat voor de grote confrontatie.

Speciale trainingen

Het bewuste 'Zwarte Blok' bericht op de website van de NOS en overgenomen door diverse andere media, stelt dat er '*speciale trainingen*' voor de top worden gehouden. Hiervoor hebben '*defensie, de politie, de marechaussee en de Politieacademie de handen ineengeslagen*', bericht het *Nederlands Dagblad* [21-01-14]. Aan deze trainingen werd deelgenomen door 22 pelotons ME, bijna duizend politiefunctionarissen en 75 Duitse politieagenten en militairen. Het vond plaats op het defensieterrein de Harskamp en duurde drie en een halve week.

De trainingen in januari en februari 2014 waren een vervolg op de najaarstraining van november 2013, ook in het kader van de aanstaande NSS. Bij die trainingen ging het er hard aan toe. '*De Nederlandse Politie Bond (NPB) zegt dat er vanwege dreiging 'van acties uit bepaalde hoek' extra hard getraind wordt. Volgens de NPB komen uit de regio's Rotterdam en Den Haag meldingen over kneuzingen en lichte verwondingen tijdens de training. Enkele collega's uit Rotterdam zouden zich tijdens de training zo bedreigd hebben gevoeld dat ze hun vuurwapen hebben getrokken*', bericht het *AD* [02-11-13].

Ruim duizend militaire politieagenten die keihard trainen voor de komst van enkele honderdenrellende demonstranten die volgens inlichtingendiensten zouden komen opdraven. Uiteindelijk bleken die inlichtingen over 'Zwarte Blok',rellende demonstranten, 'links extremistische' hooligans afkomstig uit Duitsland en andere opruiende berichten allemaal te zijn verzonnen.

Welke informatie was er dan wél ten aanzien van komende acties, demonstraties en manifestaties in Den Haag en omstreken rond de NSS, die een dusdanig opgefokt veiligheidsapparaat rechtvaardigde? Harder meppen en getrokken vuurwapens, wat voor vreselijk slagveld stond ons te wachten tijdens de top in Den Haag? Dirk van Stichting Laka (anti-kernenergie, red.) schrijft in het tijdschrift *Buiten de Orde* dat 'pas op het allerlaatst er wat initiatieven voor protest van de grond kwamen.' Wie activistische websites als Indymedia, maar ook sociale media volgde, kwam tot dezelfde conclusie. De aanstaande NSS leefde in het geheel niet onder 'actievoerders'.

Onzichtbaar

Betekende dit dan dat die 'honderdenrellende demonstranten' zich onzichtbaar aan het voorbereiden waren voor de grote veldslag in maart 2014? De Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) heeft naar

aanleiding van een inzageverzoek van J&J een dossier van vijf pagina's samengesteld over de protesten rond de NSS. Twee pagina's hebben betrekking op een 'picket-line tegen de kernenergie-industrie' op maandag 24 maart 2014 in Amsterdam. Naast de NSS van regeringsleiders in Den Haag vond er parallel een bijeenkomst plaats van de nucleaire industrie in de Beurs van Berlage.

Naast pamfletten over deze Nuclear Industry Summit (NIS) was de inlichtingendienst op 5 maart 2014 ook aanwezig bij een bijeenkomst in zaal Kargadoor te Utrecht. De bijeenkomst was georganiseerd door de Kritische Studenten Utrecht (KSU), een groep die al eerder doelwit was van de RID naar aanleiding van onderwijsprotesten. Een van de aanwezige RID'ers, of een informant, schrijft dat *'tijdens het debat er zo'n 30 - 40 personen aanwezig waren' [...] 'wat oudere bezoekers' en 'er was een hele vriendelijk sfeer en het merendeel van de bezoekers waren 'jaren 60 hippies'.*

Drie weken voor de NSS komen dertig tot veertig oudere hippies samen om te bespreken wat zij willen gaan doen tijdens de nucleaire top, klinkt toch aanzienlijk anders dan 'honderden extreemlinkse demonstranten' en 'enkele tientallen linkse actievoerders gelinkt aan het Zwarte Blok.' Nu kunnen de hippies bivakmutsen hebben gedragen, maar dat zou in tegenspraak zijn met de 'hele vriendelijke sfeer' tijdens die avond in Utrecht. De aanwezige geheim agent had het duidelijk naar zijn zin, maar er bleek geen enkele reden te zijn voor de politie om opgefokt trainend zich voor te bereiden.

Toch kunnen de 'rellende demonstranten' zich onzichtbaar hebben voorbereid. De geheime dienst geeft nooit al zijn informatie prijs, hoewel in dit geval de dienst snel over de brug kwam met de inlichtingen die de AIVD over protesterende burgers had verzameld. Op 12 maart 2014 schreef een RID'er of een informant van de politie Midden Nederland over de bijeenkomst in Kargadoor dat *'er in het geheel niet is gesproken over contacten met buitenlandse activisten.'* Het bericht draagt als onderwerp 'Basta!-debat 5-03-'14' en zou van een andere persoon afkomstig kunnen zijn dan degene die een bericht op 21 maart 2014 opstelt.

Dat laatste bericht heeft als onderwerp 'Kargadoor 05-03-14'. De persoon meldt dat een persoon die op die avond een vertaling nodig had om te kunnen volgen wat er besproken werd, had gesteld dat *'het verzet tegen kernenergie in Nederland op een wel heel erg laag pitje staat, zeker vergeleken met België en Duitsland.'* Dat er iets groots stond te gebeuren en dat er een veldslag werd voorbereid waarbij koninginnedag 1980 in het niet zou vallen, is niet de indruk die de inlichtingendienst van

de bijeenkomst van 5 maart 2014 kreeg. *'Men gaf aan de opkomst wat teleurstellend te vinden. Er is in het geheel niet gesproken over contacten met buitenlandse activisten, etc.'*

Niet de burgers stelden zich rond de NSS radicaal op, maar de overheid die zich op een militaire stormbaan aan het voorbereiden was voor een protest van enkele vriendelijke hippies. De jongeren in Utrecht waren teleurgesteld over het feit dat het Malieveld was aangewezen als demonstratie zone en dat dit wel heel ver weg was van de eigenlijke conferentie. *'Besproken werd dat 'je er niet bij komt' en dat het dus weinig zin heeft iets te proberen.'* Blijkbaar hadden de aanwezigen in Kargadoor het bij voorbaat al opgegeven omdat het onmogelijk was om te demonstreren in Den Haag tijdens de NSS: *'Er werd zelfs aan de zaal gevraagd mee te denken over ludieke acties.'*

Geheime actie uitgelekt

De inlichtingendienst was ook op de hoogte van een andere geheime actie van de 30 à 40 personen die door een kleine groep werd voorbereid. *'Actievoerders zijn van plan om op dinsdag 25 maart 2014 een in het kader van de Nuclear Industry Summit 2014 georganiseerde excursie te verstoren. De actie richt zich tegen een gezelschap, dat een bezoek brengt aan de hogefluxreactor in Petten en vindt plaats in of nabij Petten',* vermeldt document '83a60613-or1-2.0' van de AIVD.

Op basis van dit ambtsbericht vaardigde de burgemeester van Schagen een noodbevel uit voor die dag: *'De burgemeester is door betrouwbare bron geattendeerd op het feit dat deze excursie door een groep actievoerders mogelijk verstoord zal gaan worden, dat deze verstoring mogelijk zal plaatsvinden in of nabij Petten, dan wel bij of nabij het ECN terrein, dan wel op de toegangswegen daar naar toe. Dat de excursie ongehinderd doorgang moet kunnen vinden en in geen enkele vorm mag worden gehinderd, verstoord of anderszins mag worden beïnvloed.'*

Het noodbevel luidt verder: *'Dat al degenen die kennelijk door gedrag, kleding, uitrusting of anderszins kenbaar maken en voor, tijdens of na het tijdstip waarop de excursie plaats zal vinden, zich in of nabij Petten, gemeente Schagen bevinden, op een of andere wijze de openbare orde verstoren of dreigen te verstoren, dan wel geen gehoor geven aan het bevel dergelijke gedragingen te staken dan wel niet uit te oefenen, zijn verplicht om zich op eerste aanzegging van de politie te verwijderen en verwijderd te houden uit de nabijheid van Petten en uit een straal van 10 kilometer rondom Petten.'*

Grondrechten zoals vrijheid van meningsuiting en het recht op

manifestatie bestonden die dag niet in Schagen: 23 personen werden aangehouden voordat ze hun spandoek konden uitrollen. Maar klopt het wel dat het ook niet mogelijk was om te demonstreren in Den Haag tijdens de NSS in maart 2014? In het kader van NSS is een 'plan beleidsuitgangspunten & tolerantiegrenzen' opgesteld door de overheid. Van dit 19 pagina's tellende document zijn er twee openbaar gemaakt.

Wet Openbare Manifestaties

Hoe er precies over de aanstaande protesten werd gedacht, is op basis van de tot ons ter beschikking gestelde informatie niet vast te stellen. Toch geeft het document een indicatie van het rechtsstatelijke karakter van de Nederlandse overheid. Er wordt in punt 2.1 onderkend dat op basis van de Wet Openbare Manifestaties (WOM) er *'drie gronden [zijn] waarop demonstraties kunnen worden beperkt (bijvoorbeeld in plaats en/of tijd) of (in een uiterst geval) zelfs verboden, te weten: ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.'*

In het stuk staat niets over het recht om te demonstreren, zeker in de stad van 'vrede en recht' en dat alles mogelijk moet worden gemaakt om dat te bewerkstelligen. Hoeveel van het recht op demonstreren er was overgebleven in Den Haag vermeldt pagina 6 van het document. Er zijn *'enkele generieke uitgangspunten'* opgesteld zoals dat *'in gebieden die tijdens de NSS zijn afgesloten voor het algemene publiek (zoals in ieder geval de veiligheidsringen 1 en 2 van het veiligheidsgebied) het niet toegestaan is demonstraties te houden. Daarnaast is er op grond van de WOM aanleiding om terughoudend om te gaan met demonstraties in ring 3.'*

Geen demonstratierecht, zo kun je concluderen. Buiten de sperzone *'krijgen alle demonstraties een, door de burgemeester vooraf vastgestelde, locatie toegewezen. Alle demonstraties in deze periode hebben een statisch karakter: demonstratieve optochten worden in beginsel gedurende deze periode niet toegestaan.'* Zowel de grondwet als de WOM geven de overheid niet deze bevoegdheden. Alleen de noodtoestand verschaft de overheid zoveel totale macht ten aanzien van haar burgers.

Demonstreren bleek niet mogelijk tijdens de NSS terwijl daar geen enkele reden voor is aan te wijzen, niet met betrekking tot de volksgezondheid en verkeerschaos, noch inlichtingen aangaande verwachte openbare orde problemen. *RTL nieuws* berichtte op 17 maart 2014 dat er *'nog geen aanwijzingen zijn dat er gewelddadige demonstranten naar ons land willen komen voor de nucleaire top*

volgende week in Den Haag.' De honderden rellende linkse extremisten zijn van de aardbodem verdwenen, maar de vesting is wel opgetrokken.

Overleg vierhoek

Hoeveel mensen hebben, achteraf gezien, toch het lef gehad om de straat op te gaan tijdens de top na zoveel tromgeroffel en machtsvertoon van de overheid? Tijdens het vierhoeksoverleg NSS Den Haag op de eerste dag van de top, maandag 24 maart 2014 om 10.00 uur, stelde een van de aanwezigen – gemeente, Openbaar Ministerie, politie en NCTV – dat de opkomst bij alle demonstraties laag bleek: *'Ook gisteren was de opkomst lager dan verwacht.'*

Mensen van Stichting Steun Mensenrechten en Stop Maatschappelijk Geweld die wilden demonstreren, formuleerden het gebrek aan demonstratierecht als volgt: *'Het Stadhoudersplantsoen is te veraf, in het WF (World Forum Congresscentrum waar de top werd gehouden) hoort en ziet men ons niet, maar dat geldt ook voor het Malieveld.'* Leden van het Haags Vredes Platform schreven de Haagse politie over het Malieveld, de locatie voor protest, het volgende: *'Op het Malieveld ben je weg, af geserveerd, een kruimel in die immense ruimte en geen haan die naar je kraait. Kortom, wij kunnen ons echt helemaal niet vinden in het Malieveld.'*

Een lage opkomst voor protest, ver van waar de politieke leiders zitten, is helemaal niet vreemd. Zeker gelet op de opmerking van het vierhoeksoverleg van zondag 23 maart 2014 wordt meegenomen. Een van aanwezigen meldt: *'[...] over de demonstratie van [...] morgen dat hij erop uit is om met de demonstranten aan te worden gehouden in verband met het feit dat hij een demonstratieve optocht wil houden en dat is hem geweigerd.'*

Tussen station Den Haag CS en het Malieveld mocht die zondag van de overheid niet op demonstratieve wijze gelopen worden. Het vierhoeksoverleg voegde er dreigend aan toe dat als *'hij van die locaties afwijkt, dan stelt [...] voor om ze in een bus van de HTM te zetten, een bon daar uit te reiken aan alle demonstranten en vervolgens ze ergens of te zetten, bijvoorbeeld het station. Vergadering stemt hiermee in.'* U wilt demonstreren? Wij bepalen wat vrijheid van meningsuiting is, is de teneur bij de vierhoek. En wie de bevelen niet opvolgt, wordt afgevoerd en beboet.

Op de dag voorafgaande de top, zondag 23 maart 2014, protesteerden 240 mensen. Veertig demonstranten mochten van de overheid een rondje om het Malieveld fietsen. Enkele tientallen demonstreerden tegen

het regime in Iran op een onzichtbare plek bij het Stadhoudersplantsoen. Tot slot liepen 150 mensen door de stad onder het motto 'Stop de NSS'. Dat was tevens de laatste bewegende demonstratie. De volgende dag werden 65 personen gearresteerd die te voet vanaf het Malieveld in de richting van het World Forum wilden optrekken. Vier mensen werden aangehouden omdat ze een spandoek ophielden in de Hofvijver.

In totaal demonstreerden er in Den Haag gedurende de tweedaagse NSS 219 personen. Hiervan werden 69 personen (32 procent) aangehouden omdat zij zich voortbewogen of een spandoek ophielden. De verhouding tussen het aantal mensen dat zijn stem wilde laten horen tijdens de top en het aantal veiligheidsfunctionarissen is onvoorstelbaar. Tegen 219 betogers stonden in totaal 20.000 politieagenten, militairen en militaire politiefunctarissen. Per demonstrant gemiddeld honderd veiligheidsfunctionarissen.

NSGBO

Waar komt die opgefokte houding van de overheid vandaan? De inlichtingendienst AIVD blijkt al in 2012 te zijn gestart met een inlichtingenoperatie specifiek gericht op de NSS, vermeldt het jaarverslag 2012 van de dienst. Tot eind januari 2014 was de NSS binnen de actiebeweging en groepen die zich verzetten tegen kernenergie en kernwapens slechts een onderwerp voor een handjevol mensen, in weerwil van hetserige berichten die sprake over de komst van 'honderden rellende demonstranten'. Dat er weinig enthousiasme was voor protest tegen de NSS toonde de bijeenkomst in zaal Kargadoor aan.

Voor een beter begrip van het gedrag van de overheid is het goed om te kijken naar de rol van Arno Julsing. Julsing was, samen met Cor Visser, commandant van de allereerste Nationale Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (NSGBO) dat het politie-optreden rond en tijdens de top stuurde. Julsing was recherchecommandant bij de Eurotop in 1997 en algemeen commandant bij de troonswisseling in 2013.

Tijdens de Eurotop in Amsterdam werden de avond voorafgaande de top 348 mensen preventief gearresteerd. Rond en tijdens de top gebeurde er nog veel meer hetgeen allemaal vermeld wordt in zowel het *EU ROT OP zwartboek politieoptreden* als rapporten van de Amsterdamse en nationale ombudsmannen. Als recherche-commandant was Julsing niet verantwoordelijk voor de gehele operationele leiding, maar zal zeker een stem in het besluit voor de preventieve arrestaties hebben gehad.

In het zwartboek wordt onder het hoofdstuk 'Amsterdam als proeftuin?'

een beschouwing gepubliceerd over de 'vereuropeanisering van openbare orde bestrijding.' Wie de mediaberichten over de '*honderden rellende demonstranten*' in de aanloop van de NSS naast die van 1997 legt, ziet grote gelijkenissen. Uit het zwartboek: '*Misschien kan dat verklaren waarom de termen 'chaoten' en 'autonomen', afkomstig uit respectievelijk de Duitse en Italiaanse scene, hier ineens hun intrede deden. Hoe reageert de Nederlandse politie als een Duitse liaison vertelt dat er 200 gewelddadige chaoten van het Zwarte Blok aankomen? Of 3.000 Italiaanse autonomen die een trein gekaapt hebben?*

Het zwartboek vervolgt: '*In Engeland sta je met de Criminal Justice Act (een wet die bijvoorbeeld het houden van 'raves' verbied en die 'travelers' aan banden legt) al snel te boek als notoire openbare orde-verstoorder. Informatie over demonstranten uit verschillende landen is gekleurd door specifiek nationale voorkeuren en dito verboden, die op hun beurt sterk afhankelijk kunnen zijn van de (partij-politieke) waan van de dag. Het blijft de vraag in hoeverre inlichtingen uit andere landen ertoe hebben bijgedragen dat demonstranten tijdens de Eurotop zijn aangehouden of teruggestuurd.'*

Uniformisering

Nu is de samenwerking tussen en de uniformisering van Europese politiediensten al veel verder ontwikkeld, maar het opgefokte veiligheidsapparaat kan deels verklaard worden aan de hand van 'inlichtingen' uit het buitenland en hard-liners die op belangrijke posities zitten. Arno Julsing in *Blauw*: "We kunnen er wel wat over zeggen. Allereerst zijn er de Dreigingsbeelden; die worden regelmatig gemaakt en voor de top geactualiseerd. [...] Wat kan er allemaal gebeuren en wat zijn dan de mogelijke en gewenste maatregelen? Hoe kunnen we de kans verkleinen dat zoiets gebeurt, dan wel de eventuele gevolgen minimaliseren? Dat doen we op allerlei terreinen, van verstoringen van de openbare orde tot verkeersperikelen tot een terroristische aanslag."

Dreigingsbeelden die constant werden aangedikt en genomen maatregelen die vooral protesten inperken. Zowel de ontwikkeling van het veiligheidsbeleid als de carrière van Julsing loopt van de Eurotop in 1997, toen duizenden mensen de straat nog op durfden te gaan, via de arrestatie op de Dam tijdens de abdicatie en tientallen demonstranten in de demonstratie zone op het Waterlooplein naar het spergebied tijdens de NSS.

Julsing hanteert een middeleeuwse benadering van politiewerk. Rondom grote politie-operaties in Amsterdam verwoordde hij als districtchef dit als volgt: "Het kwaad beweegt zich. Wij werpen een virtuele dam op om

dat bewegen minder makkelijk te maken. Een beetje de functie van de stadspoortwachter van vroeger." Tijdens de NSS heeft de algemeen commandant dit met zijn 20.000 manschappen verder doorgevoerd. Demonstreren bleek praktisch onmogelijk.

Buro Jansen & Janssen

datum	naam	plek	deelnemers	aanhoudingen
23-mrt-14	Stop de NSS	route door Den Haag	150	1
23-mrt-14	Bike around de Bomb	Malieveld, Den Haag	40	0
23-mrt-14	Steun Mensenrechten Stop Maatschappelijk Geweld	stadhoudersplantsoen, Den Haag	50	0
			240	1
24-mrt-14	Protest tegen de militaire staatsgreep (Egypte)	ministerie van Buitenlandse Zaken	50	0
24-mrt-14	Demo Uyghurse Vereniging in Nederland	Malieveld, Den Haag	100	0
24-mrt-14	Stop de NSS	poging om door Den Haag te lopen	65	65
24-mrt-14	Protest in de Hofvijver	Hofvijver, Den Haag	4	4
			219	69
24-mrt-14	Stop de NIS	Beurs van Berlage, Amsterdam	40	0
			40	0
25-mrt-14	Actie tegen de NIS, Petten	Petten	23	23
25-mrt-14	Actie tegen de NIS, Urenco	Urenco Almelo	10	0
			33	23
	totaal		577	93
	In totaal waren er ruim 20.000 veiligheidsfunctionarissen aanwezig bij de top			

Bijlagen

<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nsspolidiedemonstraties.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nsspoliealgemeenwob.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssaivd1inzage.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssaivd2inzage.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nsspogswob.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssparketnoordhollandwob.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssschagenwob.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssnctvalgemeen.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssnctvdemonstreren.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssparketdenhaagwob.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/nssgemeentedenhaagwob.pdf>
http://www.burojansen.nl/artikelen_item.php?id=349
<http://ac.home.xs4all.nl/eurotop/eurotop31.html>
<http://ac.home.xs4all.nl/eurotop/eurotop28.html>

<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/eurotopzwartboekpolitieoptreden1997.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/compaintsbookpoliceconductEUROTOP.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/samenvattingrapporteurop97commissiepolitieklachtenamsterdam.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/rapporteurop97nom.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/commissievoordepolitieklachtenverslaggehoorzittingenjuni1997.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/logboekabbeleidscentrumeurop97.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/eurotop97evaluatiepolitieoptredendriehoekamsterdam.pdf>
<http://respubca.home.xs4all.nl/pdf/eurotopengevangeniswezen1997.pdf>